

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK

JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedy JUDr. Josefa Baxy a soudců JUDr. Marie Žiškové a JUDr. Lenky Kaniové v právní věci nezletilého žalobce: **N. T. A.**, zastoupeného D. T. D., jako zákonnou zástupkyní, a dále zastoupen Mgr. Tomášem Ferencem, advokátem se sídlem Dlouhá ulice 141, 261 01 Příbram, proti žalovanému: **Ministerstvo vnitra**, se sídlem Nad Štolou 3, poštovní schránka 21/OAM, 170 34 Praha 7, o žalobě proti rozhodnutí žalovaného ze dne 12. 9. 2003, č. j. OAM-4700/CU-09-P17-2003, E.č. C005245, o kasační stížnosti žalobce proti rozsudku Krajského soudu v Praze ze dne 21. 7. 2004, č. j. 47 Az 928/2003 - 19,

t a k t o :

- I.** Kasační stížnost **s e z a m í t á .**
- II.** Žalobce **n e m á** právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.
- III.** Žalovanému **s e n e p ř i z n á v á** právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.

O d ů v o d n ě n í :

Výše označeným rozhodnutím ze dne 12. 9. 2003 neudělil žalovaný žalobci azyl (s účinností od 1. 9. 2006 označovaný jako „mezinárodní ochrana“) podle § 12, § 13 odst. 1, 2 a § 14 zákona č. 325/1999 Sb., o azylu a o změně zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů, (dále též „zákon o azylu“); zároveň vyslovil, že se na žalobce nevztahuje překážka vycestování (s účinností od 1. 9. 2006 označovaná jako „doplňková ochrana“) ve smyslu § 91 téhož zákona.

Proti tomuto rozhodnutí brojila zákonná zástupkyně (matka) žalobce žalobou ze dne 2. 10. 2003, ve které především namítala, že nezletilý žalobce nemůže vycestovat sám a k výchově potřebuje oba rodiče, kteří žijí v České republice. Krajský soud v Praze výše označeným rozsudkem ze dne 21. 7. 2004 žalobu zamítl. Své rozhodnutí odůvodnil zejména tím, že zákonná zástupkyně podala žádost o udělení azylu žalobci z důvodu sloučení rodiny, přičemž ovšem jí (matce) ani otci nezletilého žalobce azyl udělen nebyl. Jednou z podmínek udělení azylu z důvodu sloučení rodiny je přitom právě ta skutečnost, že rodinnému příslušníkovi žadatele byl azyl na území České republiky udělen. Krajský soud v Praze po přezkoumání žalobou napadeného rozhodnutí dospěl k závěru, že skutková zjištění, z nichž toto rozhodnutí vycházelo, byla dostatečná a závěr žalovaného vyjádřený v jeho rozhodnutí je v souladu se zákonem. Závěrem krajský soud konstatoval, že žalobce respektive jeho zákonná zástupkyně nepožadují ochranu na území České republiky z některého z důvodů uvedených v § 12 zákona o azylu, ale domáhají se pouze legalizace pobytu na území České republiky.

Tento rozsudek Krajského soudu v Praze napadl žalobce (stěžovatel) dne 8. 10. 2004 prostřednictvím svého zástupce kasační stížností, ve které jednak namítá vady řízení před soudem, které mohly mít za následek nezákonné rozhodnutí ve věci samé [§ 103 odst. 1 písm. d) zákona č. 150/2002 Sb., soudního řádu správního - dále jen „s. ř. s.“] a jednak poukazuje i na nezákonnost spočívající v nesprávném posouzení právní otázky soudem v předchozím řízení [§ 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s.].

Stěžovatel v první řadě upozorňuje na tu skutečnost, že v průběhu řízení před krajským soudem došlo k vadám v podobě výrazného porušení příslušných procesních předpisů, což mělo za následek porušení jeho práva na právní pomoc v řízení před soudy a na přítomnost při soudním jednání v jeho věci [§ 103 odst. 1 písm. d) s. ř. s.]; tím byla současně dotčena i jeho práva na spravedlivý proces a na rovnost účastníků v řízení před soudem. Žalobu proti rozhodnutí žalovaného podala zákonná zástupkyně stěžovatele sice v českém jazyce, ale to jen z toho důvodu, že ji vyhotovila jiná osoba, která na rozdíl o zákonné zástupkyně stěžovatele český jazyk ovládá. Stěžovatel je proto v této souvislosti přesvědčen o tom, že bylo porušeno jeho právo jednat před soudem ve své mateřštině, přičemž soud je povinen zajistit účastníkům řízení stejné možnosti k uplatnění jejich práv [§ 18 odst. 1 a 2 zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu (dále jen „o. s. ř.“), ve spojení s § 64 s. ř. s., a § 36 odst. 1 a 2 s. ř. s.]. Naznačená skutečnost, tedy že stěžovatel ani jeho zákonná zástupkyně neovládají český jazyk, musela být krajskému soudu známa již z průběhu samotného řízení před žalovaným. I přesto ovšem veškeré výzvy a poučení zasílané zákonné zástupkyni stěžovatele ze strany krajského soudu byly v českém jazyce, a proto jim zákonná zástupkyně stěžovatele neporozuměla a nemohla na ně tedy ani reagovat (včetně výzvy podle § 51 s. ř. s. týkající se souhlasu s rozhodováním bez nařízení jednání).

Jak stěžovatel dále uvádí, krajský soud zcela mylně posoudil otázku neudělení azylu podle § 14 zákona o azylu a překážek vycestování podle § 91 téhož zákona [§ 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s.]. Stěžovatel připouští, že na udělení humanitárního azylu není nárok a je tedy plně v rámci tzv. diskreční pravomoci žalovaného rozhodnout o tom, zda jej udělí či nikoliv; uvedená skutečnost však současně klade mnohem vyšší nároky na kvalitu a přesvědčivost odůvodnění takových rozhodnutí. Jak dále stěžovatel upozorňuje, z konstantní judikatury soudů ve správním soudnictví jednoznačně vyplývá, že „rubem“ správního uvážení správního orgánu je povinnost provést řádné a náležité odůvodnění svého rozhodnutí tak, aby bylo zřejmé a jasné, jakým způsobem s tímto svým oprávněním naložil. V dané věci tedy bylo povinností žalovaného hodnotit, zda se u stěžovatele jedná o případ hodný zvláštního

zřetele a jsou u něj dány humanitární důvody pro udělení azylu, a pokud ne, měl toto své hodnocení v rozhodnutí uvést a řádně odůvodnit. Zachování rodiny a nepřetrhání jejích primárních příbuzenských vztahů přitom lze považovat za důvod udělení humanitárního azylu podle § 14 zákona o azylu, zvláště jedná-li se o stěžovatele nezletilého a plně závislého na svých rodičích. Jestliže se vezmou v potaz osobní a rodinné poměry stěžovatele, jsou závěry žalovaného vzhledem k neshledání důvodů ani pro udělení humanitárního azylu zcela nelogické a neodůvodněné. Stěžovatel je dále přesvědčen, že překážky vycestování (§ 91 zákona o azylu) jsou v jeho případě jasně dány. Pokud by byl stěžovatel nucen vycestovat z České republiky, bylo by to dokonce v rozporu s mezinárodními závazky České republiky, konkrétně se zajištěním práva na respektování rodinného a soukromého života podle čl. 8 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (publikované pod č. 209/1992 Sb.).

Stěžovatel proto navrhl, aby Nejvyšší správní soud napadený rozsudek Krajského soudu v Praze zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení. Závěrem pak stěžovatel požádal o to, aby jeho kasační stížnosti byl přiznán odkladný účinek.

Ve vyjádření ke kasační stížnosti ze dne 9. 11. 2004 žalovaný mimo jiné konstatoval, že jak jeho rozhodnutí, tak i rozsudek krajského soudu, byly v dané věci vydány v souladu s právními předpisy. K jednotlivým námitkám stěžovatele žalovaný uvedl, že zákonná zástupkyně stěžovatele mohla o ustanovení zástupce nebo tlumočníka požádat, ovšem neučinila tak. V souvislosti se zasíláním výzev v českém jazyce odkázal žalovaný na rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 15. 12. 2003, sp. zn. 2 Azs 32/2003. Vzhledem k tomu, že zákonná zástupkyně stěžovatele podala žalobu v českém jazyce, neměl soud důvod domnívat se, že tomuto jazyku nerozumí. Pokud ostatně našla ve svém okolí osobu, která jí sepsala žalobu, mohla jí stejná osoba přeložit i výzvy soudu. Dále žalovaný pouze zopakoval, že neshledal v případě stěžovatele žádný zřetele hodný důvod pro udělení humanitárního azylu podle § 14 zákona o azylu. Ze shora uvedených důvodů proto žalovaný navrhl zamítnutí kasační stížnosti, přičemž v dané věci shledal důvody pro k přiznání odkladného účinku kasační stížnosti.

Kasační stížnost je podle § 102 a násl. přípustná, stěžovatel v ní namítá důvody podle § 103 odst. 1 písm. d) a § 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s. a jejím rozsahem a důvody je Nejvyšší správní soud podle § 109 odst. 2 a 3 vázán.

Kasační stížnost není důvodná.

Nejvyšší správní soud musel nejprve posoudit námitku stěžovatele směřující proti porušení procesních práv jeho zákonné zástupkyně v průběhu řízení před krajským soudem. Spornou otázkou v tomto případě přitom je, zda se krajský soud dopustil uvedeného porušení procesních práv tím, že příslušná poučení o procesních právech a povinnostech zaslal zákonné zástupkyni stěžovatele v českém jazyce a neustanovil jí tlumočníka, čímž *de facto* narušil rovné postavení účastníků řízení před soudem (zejména s přihlédnutím k výzvě soudu podle § 51 s. ř. s.). Tuto námitku nelze v dané věci považovat za oprávněnou.

Jak vyplývá z čl. 37 odst. 4 Listiny základních práv a svobod (dále jen „Listina“), kdo prohlásí, že neovládá jazyk, jímž se vede jednání, má právo na tlumočníka. Z § 18 o. s. ř. (jenž se na základě § 64 s. ř. s. aplikuje i ve správním soudnictví) se pak zejména podává, že účastníci mají v občanském soudním řízení rovné postavení, mají právo jednat před soudem ve své mateřštině a soud je povinen zajistit jim stejné možnosti k uplatnění

jejich práv (odst. 1); a že účastníku, jehož mateřštinou je jiný než český jazyk, soud ustanoví tlumočníka, jakmile vyjde taková potřeba v řízení najevo (odst. 2).

Nejvyšší správní soud na tomto místě předesílá, že soudní judikatura v otázce výkladu výše citovaného ustanovení Listiny a § 18 o. s. ř. není v tomto směru zcela jednotná, což se do určité míry týká i rozhodovací činnosti Nejvyššího správního soudu a Ústavního soudu. Na jedné straně tedy Nejvyšší správní soud například ve svém rozhodnutí ze dne 21. 7. 2005, č. j. 6 Azs 380/2004 - 29 (www.nssoud.cz), mimo jiné konstatoval, že „*povinnost soudu ustanovit tlumočníka vzniká soudu pouze tehdy, pokud by účastník řízení pro jazykovou bariéru nemohl účinně obhajovat svá práva v řízení před soudem. Potřeba tlumočníka musí být zcela zjevná a musí z řízení vyplynout sama, soud tedy aktivně nezjišťuje, zda jsou naplněny podmínky stanovené v § 18 odst. 2 o. s. ř.*“, na což ostatně upozornil i žalovaný ve svém vyjádření ke kasační stížnosti (byť odkázal na jiné rozhodnutí Nejvyššího správního soudu, které je žalovanému zřejmě známo z jeho úřední činnosti, neboť nebylo publikováno ani ve Sbírce rozhodnutí Nejvyššího správního soudu ani na webových stránkách tohoto soudu). Na druhou stranu již ovšem Nejvyšší správní soud vyslovil například ve svém rozsudku ze dne 18. 9. 2003, č. 59/2004 Sb. NSS, právní názor, že cizinci v řízení o azylu musí být o právu vyjádřit se k možnosti rozhodnout o věci samé bez jednání (§ 51 s. ř. s.) poučeni v jazyce, jemuž rozumí. Na zřejmý rozpor ve své rozhodovací činnosti v tomto směru pak přímo reagoval Ústavní soud, když ve svém stanovisku ze dne 25. 10. 2005, sp. zn. Pl. ÚS-st 20/05 (www.judikatura.cz), mimo jiné konstatoval, že „*Základní právo garantované čl. 37 odst. 4 Listiny základních práv a svobod nedopadá na písemný styk soudu s účastníky řízení a naopak. To nevylučuje, aby zákonná úprava poskytla vyšší standard.*“

Shora citované právní názory vyslovené Nejvyšším správním soudem a Ústavním soudem je pochopitelně nutno aplikovat s přihlédnutím ke konkrétním okolnostem každé věci [srov. v této souvislosti zejména rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 12. 1. 2005, č. j. 7 Azs 270/2004 - 35 (www.nssoud.cz)]. V posuzovaném případě je přitom zřejmé, že zákonná zástupkyně stěžovatele formulovala žalobu proti rozhodnutí žalovaného srozumitelně v českém jazyce bez výraznějších pravopisných či gramatických pochybení, na základě čehož jí také krajský soud zaslal poučení o jejích procesních právech a povinnostech v českém jazyce. Vzhledem k tomu, že zákonná zástupkyně stěžovatele v průběhu řízení o žalobě neadresovala krajskému soudu žádnou další písemnost v jiném než českém jazyce, neupozornila soud na tu skutečnost, že zaslaným výzvám nerozumí, o ustanovení tlumočníka pro řízení před soudem nepožádala a tato skutečnost ani jinak nevyšla v řízení najevo, je Nejvyšší správní soud nucen konstatovat, že pokud ji krajský soud poučil o jejích procesních a právech a povinnostech v českém jazyce, nezaložil tím vadu v řízení před tímto soudem a nenarušil tím jakkoliv rovnost účastníků řízení před soudem. Potřebu ustanovit zákonné zástupkyni stěžovatele tlumočníka přitom nelze bez dalšího dovozovat pouze z té skutečnosti, že podle přiloženého správního spisu trvala na tom, aby byl pohovor o žádosti stěžovatele o azyl s ní veden ve vietnamském jazyce. Obdobně již ostatně Nejvyšší správní soud judikoval i ve svém rozsudku ze dne 14. 7. 2005, č. 686/2005 Sb. NSS, přičemž takový právní názor je zcela v souladu i se shora citovaným stanoviskem Ústavního soudu. Argument, kterého žalovaný použil ve svém vyjádření ke kasační stížnosti, tedy že stejná osoba, která zákonné zástupkyni stěžovatele žalobu vyhotovila, jí mohla přeložit mimo jiné právě i výzvu podle § 51 s. ř. s., je nutno v dané věci považovat za nepřipadný, nicméně ve výsledku to na výše vyjádřeném právním názoru nic nemění.

Nejvyšší správní soud proto v tomto směru uzavírá, že pro ustanovení tlumočníka bylo v dané věci podstatné, že v průběhu řízení před krajským soudem nevyšlo žádným způsobem najevo, že zákonná zástupkyně stěžovatele neovládá jazyk, v němž se vede řízení, ani neexistovaly jiné okolnosti, z nichž by vyvstala jiná potřeba jí tlumočníka ustanovit.

K námitce nesprávného právního posouzení otázky neudělení azylu podle § 14 zákona o azylu a překážek vycestování podle § 91 téhož zákona Nejvyšší správní soud nejprve připomíná, že jak vyplývá z přiloženého správního spisu, žádal stěžovatel prostřednictvím své zákonné zástupkyně o azyl zejména z důvodu sloučení rodiny (tedy podle § 13 odst. 1 zákona o azylu). Podle tohoto ustanovení zákona o azylu je přitom možné rodinnému příslušníkovi azylanta, jemuž byl udělen azyl podle ustanovení § 12 nebo § 14, v případě hodném zvláštního zřetele udělit azyl za účelem sloučení rodiny, i když v řízení o udělení azylu nebude v jeho případě zjištěn důvod pro udělení azylu podle § 12 téhož zákona. Ze shora již uvedeného správního spisu se ovšem v dané věci také podává, že zákonná zástupkyně stěžovatele sice o azyl v České republice požádala, nicméně udělen jí nebyl; otec stěžovatele má pak na území České republiky povolen dlouhodobý pobyt. Jak v této souvislosti již Nejvyšší správní soud konstatoval např. ve svém rozsudku ze dne 12. 8. 2004, č. 388/2004 Sb. NSS, *„udělení azylu rodinnému příslušníkovi azylanta podle § 13 odst. 1 zákona ... o azylu, je možné jen v případě existence pravomocného rozhodnutí o udělení azylu osobě, která je rodinným příslušníkem žadatele o azyl.“* Je tedy zřejmé, že podmínky pro udělení azylu za účelem sloučení rodiny v případě stěžovatele v této věci dány nejsou.

Postup, kdy by měl být institut humanitárního azylu (stejně tak i institut překážky vycestování podle § 91 zákona o azylu) užíván k účelům, pro které zákon o azylu poskytuje primárně speciální druh ochrany (zde azyl za účelem sloučení rodiny), je třeba odmítnout. Smyslem právního zakotvení do určité míry specifického institutu humanitárního azylu [srov. v této souvislosti např. usnesení Ústavního soudu ze dne 11. 11. 2002, sp. zn. IV. ÚS 532/02 (Sbírka nálezů a usnesení Ústavního soudu, sv. č. 28, usnesení č. 38, str. 453)] je spíše ta skutečnost, *„aby rozhodující správní orgán měl možnost azyl poskytnout i v situacích, na něž sice nedopadá žádná z kautel předpokládaných taxativními výčty ustanovení § 12 a § 13 zákona o azylu, ale v nichž by bylo přesto „nehumánní“ azyl neposkytnout. Správní orgán díky tomu může zareagovat nejen na případy, jež byly předvídatelné v době přijímání zákona o azylu jako obvyklé důvody udělování humanitárního azylu (např. u osob zvláště těžce postižených či nemocných, u osob přicházejících z oblastí postižených humanitární katastrofou, ať už způsobenou lidskými či přírodními faktory), ale i na situace, jež předvídané či předvídatelné nebyly...“*. Nelze přitom v této souvislosti zapomínat na to, že *„... míra volnosti této jeho reakce je pak omezena pouze zákazem libovůle, vyplývajícím pro orgán y veřejné moci z ústavně zakotvených náležitostí demokratického a právního státu“* [rozsudek Nejvyšší správního soudu ze dne 11. 3. 2004, č. j. 2 Azs 8/2004 - 55 (www.nssoud.cz)]. Proto i tuto námitku nepovažuje Nejvyšší správní soud za důvodnou.

K námitce, že žalovaný své rozhodnutí náležitě a řádně neodůvodnil, pak Nejvyšší správní soud nepřihlížel z důvodu její nepřipustnosti. Podle § 104 odst. 4 s. ř. s. je totiž kasační stížnost nepřipustná v té části, ve které se opírá o důvody, které stěžovatel neuplatnil v řízení před soudem, jehož rozhodnutí má být přezkoumáno, ač tak učinit mohl.

Nad rámec odůvodnění tohoto rozhodnutí pak Nejvyšší správní soud dodává, že vzhledem k tomu, že otci stěžovatele byl v České republice povolen dlouhodobý pobyt, nelze řešit v této věci namítané *„nepřetržení primárních příbuzenských vztahů“*

prostřednictvím nástrojů, které poskytuje zákon o azylu; účel samotného institutu azylu obecně je odlišný. Na životní situaci, ve které se stěžovatel a jeho rodiče nachází a pro kterou o azyl prostřednictvím své zákonné zástupkyně žádal, se vztahuje právní úprava obsažená v zákoně č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů.

Stěžovatel tedy se svými námitkami neuspěl. Jelikož v řízení o kasační stížnosti nevyšly najevo žádné vady, k nimž je nutno přihlížet z úřední povinnosti (§ 109 odst. 3 s. ř. s.), Nejvyšší správní soud kasační stížnost zamítl jako nedůvodnou (§ 110 odst. 1 věta druhá s. ř. s.).

Návrh stěžovatele, aby Nejvyšší správní soud přiznal jeho kasační stížnosti odkladný účinek se stal – s ohledem na zamítnutí této kasační stížnosti – bezpředmětným.

O náhradě nákladů řízení rozhodl Nejvyšší správní soud v souladu s ustanovením § 60 odst. 1 s. ř. s. Žalobce (stěžovatel) nemá právo na náhradu nákladů řízení, neboť ve věci neměl úspěch; žalovanému správnímu orgánu, kterému by jinak jakožto úspěšnému účastníku řízení právo na náhradu nákladu řízení příslušelo, náklady řízení nevznikly.

P o u č e n í : Proti tomuto rozhodnutí **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 14. února 2007

JUDr. Josef Baxa
předseda senátu